

Зулҳижжа ойининг дастлабки ўн кунининг фазилати

12:00 / 06.06.2024 42748

Аллоҳ таоло Қуръони Каримда шундай марҳамат қилади:

رَتَّوْا وَاغْفُشُّوا رُشَعِ لَيْلٍ وَرُجْفُ لَو

«Тонгга қасам. (Зулҳижжа ойидаги аввалги) ўн кечага қасам. Жуфт ва тоққа қасам» (Фажр 1-3 оятлар). «Жуфтга қасам» даги «жуфт»дан мурод, зулҳижжа ойининг ўнинчи куни, «тоқ»дан мурод эса тўққизинчи кунидир (Баёнул Қуръон, 12 - бет).

«Дуррул мансур»да бир неча санадлар билан ривоятлар келтирилган бўлиб, унда Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам оятдаги «ўн кечага қасам»дан зулҳижжанинг ўн куни, «тоқ»дан эса, зулҳижжанинг тўққизинчи куни, «жуфт»дан эса, зулҳижжанинг ўнинчи куни ирода

қилинган, деганлар (*Хитоботул аҳком, 146 бет*).

مايأ ن م ام " لاق م لس و ه ل ع ه ل ل ا ل ل ص ي ب ن ل ا ن ا ه ن ع ه ل ل ا ل ل ي ض ر ة ر ي ر ه ي ب ا ن ع
ن م ا ه ي ف ه ل د ب ع ت ي ن ا ه ل ل ا ل ل ا ل ل ا ل ل ا ل ل ا ل ل ا ل ل ا ل ل ا ل ل ا ل ل ا ل ل ا ل ل ا ل ل ا ل ل ا ل ل ا ل ل ا ل ل ا ل ل ا ل ل ا ل ل a

اهنم ة ل ي ل ل ك م ا ي ق و ، ة ن س م ا ي ص ب ا ه ن م م و ي ل ك م ا ي ص ل د ع ي ، ة ح ح ل ا ي ذ ر ش ع
ر د ق ل ا ة ل ي ل م ا ي ق ب

Абу Хурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: «Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Ибодат қилинадиган бирор кун зулҳижжанинг ўн кунидан Аллоҳ таолога маҳбуб эмас. Ундаги ҳар бир куннинг рўзаси бир йилга баробардир. Ундаги ҳар бир кечада туриш қадр кечасида туришга баробардир» (*Термизий ва Ибн Можа ривоятлари*).

لَضْفَأ م ا ي ا ن م ام " م ل س و ه ل ع ه ل ل ا ل ل ص ي ب ن ل ا ل ل ا ل ل ا ل ل ا ل ل ا ل ل ا ل ل ا ل ل ا ل ل a
ا و ر ث ك ا ف ا ر ش ع ل ا م ا ي ا ل ا و د ه ن م ل ج و ز ع ه ل ل ا ل ل ا ل ل ا ل ل ا ل ل ا ل ل a
ن ا و ه ل ل ا ل ل ا ر ك ذ و ر ي ب ك ت ل ا و ل ي ل ة ل ل ا ن م ن ه ي ف
ف ع ض ة ا م ع ب س ف ع ا ض ي ن ه ي ف ل م ع ل ا و ة ن س م ا ي ص ب ل د ع ي ا ه ن م م و ي م ا ي ص

Ибн Аббос розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Аллоҳ таоло наздида бирор кун ва у (кун)лардаги амал ушбу ўн кун (ва уларда қилинган амал)дан афзал (ва) Аллоҳ азза ва жаллага суюкли эмас. Бас, у(кун)ларда таҳлил ва такбирни кўпайтиринглар. Чунки, у(кун)лар таҳлил, такбир ва Аллоҳ таолога зикр (айтиладиган) кунлардир ва у(кунлар)дан бир кунининг рўзаси бир йилги рўзага баробардир. У(кун)ларда қилинган амал етти юз баробарга баробар бўлади» (*Дурри мансур, Хитоботул аҳком*).

Ушбу ўн куннинг фазилати борасида жуда кўплаб ҳадислар ворид бўлган, аммо бу ерда улардан бир нечтасини келтириш билан кифояланилди. Юқоридаги ҳадислардан зулҳижжанинг дастлабки кунидан тўққизинчи кунига қадар турли ибодатлар билан машғул бўлиб, кундузларини рўза билан, кечаларини эса, бедор ўтказишга ҳаракат қилиш лозим эканлиги келиб чиқади. Бу кунлар орасида тўққизинчи кунда тутилган рўза энг аҳамиятли ва фазилатли ҳисобланади. Бу ҳақда қуйида маълумотлар келтирилади.

Икки ийд кечаларининг фазилати

Олимлар зулҳижжанинг аввалги ўн куни афзалми ёки Рамазон ойининг охирги ўн куними, деган савол борасида ихтилоф қилганлар. Абдулҳақ Деҳлавий раҳматуллоҳи алайҳ: «Мухтор қавлга кўра зулҳижжанинг

аввалги ўн кунининг кундузи, Рамазон ойининг охирги ўн кунининг кечаси афзал ҳисобланади» деганлар. Валлоҳу аълам.

Ибни Можа раҳматуллоҳи алайҳдан икки ийд кечасини бедор ўтказиш фазилати ҳақида қуйидаги ҳадис нақл қилинган:

مَأْقُ نَمَ : لَأَقَمَّ لَسَوَّهَ لَعْلَلَّ لَ صَيِّبٍ لَأَنْ عَن هَلَّ لَ يَضَرَّ مَأْمُ أَيَبَّ أَع
بُؤْلُقُلْ أَتْؤْمَتَ مَوِيَّ هُؤْبَلَقُ تَمَّ مِي مَلَّ هَلَّ لَأَبَسَتْ حُمُ نِي دِي غُلَّ أَي تَلَّ يَل

Абу Умома розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Кимки икки ийд кечасини савоб талаб қилган ҳолатда бедор ўтказса, қалблар ўладиган кунда унинг қалби ўлмайди», дедилар» (Ибн Можа ривояти).

Такбир ва ташриқ

نَمَ أَم " : مَلَسَوَّهَ لَعْلَلَّ لَ صَيِّبٍ لَأَنْ لَأُؤْسَرَ لَأَق : لَأَق هَلَّ لَ يَضَرَّ سَأَبَعُ نَبَأَنْ ع
رُشَّ عِلَّ مَأْيَ أَلَّ هَذَهْ نَمَّ لَجَّ وَرَعَّ هَلَّ لَ لَ بَحَّ أُنَهِي فُ لَمَّ عِلَّ أَلَّ وَهَلَّ لَ دُنَّ عُ لَضَفَّ أَمَّ أَيَّ أ
رُكَّ دَوْرِي بَكَّتْ لَأَوْلِي لَهَّ لَأَمَّ أَيَّ أَهَّ نَ إِفَّ رِي بَكَّتْ لَأَوْلِي لَهَّ لَأَنْ مَّ نَهِي فِ أَوْرَثَ كَأَفَّ
هَئِئَامَ عُبَّ سَ فَعَّ أَضِيَّ نَهِي فُ لَمَّ عِلَّ أَوْلَّ نَسَّ مَأْيَ صَبَّ لَدَّ عِيَّ أَهَّ نَمَّ مَوِيَّ مَأْيَ صَّ نَ أَوْلَّ هَلَّ لَ
فَعَّ ضَ

Ибн Аббос розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Аллоҳ таоло наздида бирор кун ва у(кун)лардаги амал ушбу ўн кун (ва уларда қилинган амал)дан афзал (ва) Аллоҳ азза ва жаллага суюкли эмас. Бас, у(кун)ларда таҳлил ва такбирни кўпайтиринглар. Чунки, у(кун)лар таҳлил, такбир ва Аллоҳ таолога зикр (айтиладиган) кунлардир ва у(кунлар)дан бир кунининг рўзаси бир йилги рўзага баробардир. У(кун)ларда қилинган амал етти юз баробар бўлади» (Дурри мансур, Хитоботул аҳком).

Ушбу ҳадиси шарифдан зулҳижжанинг дастлабки ўн кунида такбир ва таҳлилни кўпайтириш маҳбуб амал эканлиги билинади. Лекин, тўққизинчи зулҳижжанинг бомдод намозидан то ўн учинчи куннинг аср намозигача баланд овоз билан бир мартаба такбир айтиш зарурийдир.

مَوِيَّ رُجَّ فَلَ لَ أَلَّ صَ دَعَبُ رَّبِّ كُيَّ نَأَكُ هَنَّ أَع هَلَّ لَ يَضَرَّ يَلَّ عُنَّ نَمَّ حَّ رَلَّ دَبَّ عَ أَيَبَّ أَع
رُصَّ عِلَّ أَدَّ عَبُ رَّبِّ كُيَّ وَ رَقِي رُشَّ تَلَّ مَأْيَ أَرَّ خَّ أَمَّ رُصَّ عِلَّ لَ أَلَّ صَ لَ إِهَّ فَعَّ

Абу Абдурахмон розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Али розияллоҳу анҳу арафа куни бомдод намозидан кейин то охирги ташриқ кунининг аср намозигача ва аср намозидан кейин ҳам такбир

каффоратдир: ундан олдинги ва ундан кейинги йилга» (Байҳақий ривояти).

يُنَّ إِفْرَعْمُ وَيُصَلِّصَ لِقَاصِ سَوَّيْلَ عُلَّيْلَ صَيَّبِ النَّادَاتِ قِيْبَ أَع
دَعَبِ يَتَّيْلَ نَسْلَ أَوْ هَلْبَقِ يَتَّيْلَ نَسْلَ رَفَكِيْ نَأْلَ لَلَّيْلَ عُبَسَتْ حَأْ

Қатода розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Арафа кунининг рўзаси сабабли Аллоҳ таоло ундан олдинги бир йил ва ундан кейинги бир йилни каффорат қилишини умид қиламан дедилар» (Термизий ривояти).

Зулҳижжанинг тўққизинчи куни, яъни арафа куни рўза тутиш улкан савобларга сабаб бўлади. У сабабли бир йил олдинги ва бир йил кейинги гуноҳлар кечирилади. Агар зулҳижжа ойини дастлабки кунларидан то тўққизинчи кунига қадар рўза тутилса, нур устига аъло нур бўлади. Зулҳижжанинг ўнинчи кунидан ўн учинчи кунигача, яъни тўрт кун рўза тутиш харомдир. Шу боис дастлабки тўққиз кунда рўза тутиш фазилатлидир.

Хожилар учун арафа кунининг рўзаси

Савол: Арафотда вуқуф қилаётган хожилар арафа кунининг рўзасини тутишлари жоизми, ёки жоиз эмасми? Термизий раҳматуллоҳи алайҳ Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам арафа куни рўза тутмаганликларини нақл қилганлар. Баъзи уламолар эса, арафа куни хожилар ҳам рўза тутишлари жоиз дейдилар. Бу масалани таҳқиқи қандай бўлади?

Жавоб: Хожилар арафа кунининг рўзасини тутганликлари сабабли заиф бўлиб қолишлари мумкин бўлса, у куннинг рўзасини тутишлари макруҳдир. Аксинча бўлса, рўза тутишлари мустаҳабдир.

لَا عَفَاءَ إِذْ نَعُزُّنَا عِيْهُنَّ أَلْهُيْ وَرَّتْ لِمُؤَيِّمٍ وَصَّ أَدَكَ وَتَافَرَعَبَ إِفْرَعْمُ وَصَّ هَرَكِيْ وَ
بَحَتْ سُمُّمُ هُمُ وَصَفَ الْإِوَجَّحُ الْ

«Хожилар арафа кунининг рўзасини арафотда тутишлари макруҳдир. Шунингдек, тарвия кунининг рўзаси ҳам. Чунки, у ҳаж амалларини адо қилишдан ожиз қилиб қўяди. Агар ундай бўлмаса, у икки куннинг рўзаси мустаҳабдир» (Мажмаул анҳур).

Зулҳижжа ойининг ой тўлган кунларидаги рўза

Савол: Бир киши ой тўлган кунларнинг рўзасини, яъни ҳар ойнинг 13, 14, 15 кунлари рўза тутишга одатланган бўлса ҳам ўн учинчи ташриқ куни

рўза тута олмайди. Чунки, ийд кунлари рўза тутиш ҳаромдир. Лекин, ой тўлган кунларда рўза тутиш суннатдир. Шу сабабли зул ҳижжа ойининг 14, 15, 16 кунлари рўза тутадими ва тутган рўзаси ой тўлган куннинг рўзасига ўтадими, ёки йўқми?

Жавоб: Зулҳижжа ойида ой тўлса тутиладиган рўза мавжуд эмас (Имдодул фатаво). Қурбонлик қилувчи тирноқ ва шунга ўхшаш нарсаларини олмай туриши Қурбонлик қилувчи киши зулҳижжа ойини кўрингандан бошлаб, то қурбонлигини сўйиб бўлгунича тирноқ ва бошқа шунга ўхшаш нарсаларини олмай туриши мустаҳабдир.

دَارًا وَرُشْعًا لِحَدِّ إِذِي " لَأَقِمَّ سَوَّءَ لَعْنَةُ اللَّهِ لِيَصْرَهَ لَلْجُلُوسِ نَأْمَ لَسْمُ أَوْ نَع
" أَيْ شَرِّهِ وَرَشَّ بَوَّءَ عَشْ نَمَّ سَمِّي الْفَيَّحِ ضِيَّ نَأْمُ كُدَحَّ أ

Умму Салама розияллоҳу анҳодан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Ашр (зулҳижжанинг ўн куни) кирса ва сизлардан бирортангиз қурбонлик қилмоқчи бўлса, сочи ва юзидан бирор нарса олмасин» дедилар» (Шуабул иймон).